

Új microlepidoptera fajok a Mátra Múzeum gyűjteményében

BUSCHMANN FERENC

ABSTRACT: (New microlepidopterous species in the collection of Mátra Museum, Gyöngyös, Hungary.) Data of 95 specimens of 66 species are published. 64 species proved to be new for the collection of the Museum.

Bevezető

A Mátra Múzeum molylepke gyűjteményének teljes átrendezése (*a bekerült Buschmann-féle gyűjteménnyel történt összevonással együtt*) az elmúlt év tavaszán fejeződött be. A munka eredményeit három résztanulmányban tettem közzé¹ (BUSCHMANN 2003, 2004 a, 2004 b). A teljes anyag átadásakor ígéretet tettem arra, hogy miután kellő rátekintésem van a szóban forgó gyűjteményre², lehetőségem szerint annak faj és példányszámát a jövőben is gyarapítani fogom. Az alább közlésre kerülő 66 faj – kettő kivételével (*Loxostege aeruginalis* Hbn. és *Pyrausta virginalis* Dup.) – újak a Mátra Múzeum microlepidoptera gyűjteményének vonatkozásában, azaz 64 molylepke fajjal gyarapodott a gyűjtemény. A most behelyezett 95 példánnyal együtt a gyűjtemény 893 fajt tartalmaz, 24924 példányban.

A fajok és adataik közlése során az említett feldolgozás folyamán alkalmazott rövidítéseket használom:

(B) = Buschmann Ferenc; (B/B) = Bánkuti Károly & Buschmann F.; (B/Sz) = Buschmann F. & Szabóky Csaba; (Sz) = Szabóky Csaba. (Megjegyzés: *Buschmann Nagyvisnyó Bán-völgyi adatai minden esetben a jászberényi Vásárhelyi István Gyermektábor környékére vonatkoznak.*)

A fajok és adataik

- Nematopogon robertella* (Clerck, 1759) – Sopron Tolvaj-árok 2004.05.29. (B/Sz).
Triaxomera parasitella (Hübner, 1796) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.05.19. (B).
Caloptilia roscipennella (Hübner, 1796) – Jászberény Újerdő 2004.07.25. (B).
Caloptilia fidella (Reutti, 1853) – Jászfelsőszentgyörgy hajtai tölgyes 2004.10.29. (B).
Sauterina hoffmanniella (Schleich, 1867) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.05.19. (B).
Parornix anguliferella (Zeller, 1847) – Jászfelsőszentgyörgy hajtai tölgyes 2003.05.07. (B).
Cedestis gysselella Zeller, 1839; – Mátrafüred, Pálosvörösmart Rónya-oldal 1999.06.07. (B/B).
Cedestis subfasciella (Stephens, 1834) – Fülöpszállás homokbuckás 2004. 09.12. (B/Sz).
Argyresthia retinella Zeller, 1839; – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.06.10. (B).
Argyresthia bonnetella (Linnaeus, 1758) – Sár-hegy 2004.08.01. (B).
Ypsolopha lucella (Fabricius, 1775) – Sár-hegy 2004.07.20. (B).

¹ A szerző hibája következtében a befejező (III.) tanulmány végén téves összesítő számadat került napvilágra (827 faj 25 338 példányban); az utólagos ellenőrzés során derült ki, hogy a pontos szám **829 faj 24829 példány**.

² E célból külön gyűjteményi naplót készítettem a Mátra Múzeumnak, melynek segítségével mindenkor nyomon lehet követni a molygyűjtemény faj és példányszámát.

- Glyhpteryx thrasonella* (Scopoli, 1763) – Ágasegyháza homokbuckás 1978.06.17. (Sz).
- Ethmia haemorrhoidella* Eversmann, 1844; – Sár-hegy 2003.07.27. (B. & Baranyi Tamás).
- Batia internella* Jäckh, 1972; – Sár-hegy 2004.07.20 (B).
- Coleophora ochripennella* Zeller, 1849; – Sár-hegy 2003.06.06. (B).
- Coleophora trifolii* (Curtis, 1832) – Jászberény Újerdő 2004.06.05. (B).
- Coleophora anatipennella* (Hübner, 1796) – Sár-hegy 2004.06.20. (B).
- Coleophora kuehnella* (Goeze, 1783) – Sár-hegy 2003.05.27. (B).
- Coleophora brevipalpella* Wocke, 1874; – Sár-hegy 2003.07.10. (B/B).
- Coleophora serpylletorum* Hering, 1889; – Sár-hegy 2003.08.03-04. (B/B). [Megjegyzés: a Mátra Múzeum gyűjteményének átrendezése során bizonyító példány(-ok) hiányában – több más *Coleophora* fajjal együtt – törölni kellett a Mátra-hegység faunájából a *serpylletorum*-ot is (BUSCHMANN, 2003), megjegyezve, hogy az ott felsorolt fajok (p. 281) azért élhetnek a hegység területén. Ennek szemléletes bizonyítéka a szóban forgó faj előkerülése a Gyöngyös melletti Sár-hegyről, ahol tápnövénye, a *Thymus serpyllum*, bőségesen tenyészik.]
- Coleophora auricella* (Fabricius, 1794) – Sár-hegy 2004.07.09. (B).
- Coleophora conspicuella* Zeller, 1849; – Sár-hegy 2004.08.01. (B).
- Coleophora laricella* (Hübner, 1817) – Sopron Tolvaj-árok 2004.05.29 (B/Sz,3p).
- Coleophora trientella* Christoph, 1872; – Nagykáta Cseh-domb 2002.09.01. (B).
- Blastobasis huemeri* Sinev, 1993; – Sár-hegy 2003.08.23 (B), 2004.08.01. (B), 08.05. (B), Mátrafüred, Pálosvörösmart Rónya-oldal 2004.07.18. (B/B).
- Pantacordis pales* Gozmány, 1954; – Sár-hegy 2004.07.20. (B).
- Pseudatemelia subochreella* (Doubleday, 1859) – Gyöngyöstarján Világos-hegy 2003.05.30. (B/B,2p).
- Pancalia leuwenhoecella* (Linnaeus, 1767) – Sár-hegy 1999.06.05. (B).
- Eteobalea tririvella* (Staudinger, 1870) – Sár-hegy 2004.08.05. (B,2p). [Megjegyzés: JABLONKAY (1972) említette ugyan a szóban forgó fajt Mátraházáról, de bizonyító anyag hiányában törölni kellett a Mátra faunájából – lásd BUSCHMANN, 2003 (p. 282); 2004 a (p. 242). Viszont 2004 nyarán a Sár-hegyen több példányban is gyűjtöttem *tririvella*-t, így újra felkerülhet a hegység faunalistájára.]
- Pyroderes klimeschi* Rebel, 1938; – Farnos Rekettyés-ér 2004.06.27. (B).
- Megacraspedus dolosellus* Zeller, 1839; – Sár-hegy 2002.06.08. (B).
- Aristotelia decoratella* (Staudinger, 1879) – Sár-hegy 2004.08.01. (B,2p); a magyar fauna új tagja, erről külön tanulmányban számolok be.
- Monochroa tenebrella* (Hübner, 1817) – Csákberény Bucka-hegy 2004.05.30. (B/Sz).
- Monochroa lutulentella* (Zeller, 1839) – Sár-hegy 2003.05.31 (B/B), 2004.06.20. (B).
- Eulamprotes wilkella* (Linnaeus, 1758) – Sár-hegy 2003.08.03-04. (B/B), 08.16. (B/Sz).
- Eulamprotes superbella* (Zeller, 1839) – Nagykáta Cseh-domb 2003.05.01. (B).
- Teleiodes wagea* (Nowicki, 1860) – Sár-hegy 2003. 07.10. (B/B), 08.03-04. (B/B).
- Teleiodes flavimaculella* (Herrich-Schäffer, 1854) – Farnos Rekettyés-ér 2004.06.08. (B).
- Carpatolechia proximella* (Hübner, 1796) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.05.19. (B,3p).
- Chionodes distinctella* (Zeller, 1839) – Sár-hegy 2002.06.17. (B), 08.03. (B).
- Scrobipalpa atriplicella* (Fischer von Röslerstamm, 1841) – Szentmártonkáta Székesrekeszi legelő 2004.08.24. (B).
- Caryocolus fischerella* (Treitschke, 1833) – Piliscsaba Vörös-hegy 1985.07.17. (Sz), Jászberény, Újerdő 2004. 07.25. (B).
- Syncopacma patruella* (Mann, 1857) – Sár-hegy 2003. 08.03-04. (B/B), Farnos Rekettyés-ér 2004.08.23. (B).
- Syncopacma coronillae* (Treitschke, 1833) – Sár-hegy 2004.06.20. (B).
- Anacamptis blattariella* (Hübner, 1796) – Nagytárkány Darvas-tó 1980.07.12. (Sz).
- Acleris aspersana* (Hübner, 1817) – Pécsely Barte-rét 2004.08.01. (ERTI-fcs., Szabóky; szintén új faj a magyar faunában!).
- Ptheochroa schreibersiana* (Frölich, 1828) – Farnos Rekettyés-ér 2003. 05.09. (B).
- Aethes smeathmanniana* (Fabricius, 1781) – Nagykáta Cseh-domb 2003.05.01. (B).
- Aethes bilbaensis* (Rössler, 1877) – Sár-hegy 2003. 08.03-04. (B/B).
- Cochylidia moguntiana* (Rössler, 1864) – Szentmártonkáta Székesrekeszi legelő 2004.08.16. (B/B).
- Cochylis roseana* (Haworth, 1811) – Sár-hegy 2003.08.22. (B).
- Cnephasia pasiunana* (Hübner, 1799) – Farnos Rekettyés-ér 2004.07.16. (B/B).
- Apotomis sororculana* (Zetterstedt, 1840) – Nagyvisnyó Bán-völgy 2004.06.24; Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.08.17. (B/B).

- Epinotia immundana* (Fischer von Röslerstamm, 1839) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.05.19. (B).
- Epinotia ramella* (Linnaeus, 1758) – Nagyvisnyó Bán-völgy 2002.05.15. (B).
- Epinotia bilunana* (Haworth, 1811) – Nagyvisnyó Bán-völgy 2003.07.15-21. (B).
- Eucosma scutana* (Constant, 1863) – Farnos Rekettyés-ér 2003.08.5 (B/B), Sár-hegy 2004.07.20. (B).
 [Megjegyzés: a Mátra Múzeum molylepke-gyűjteményének átrendezése során töröltem a hegység faunájából (BUSCHMANN, 2004a), ugyanis a behelyezett példányok és a Jablonkay József által e néven közölt adatok (JABLONKAY, 1972) téves határozásnak bizonyultak (mind az 5 példány *Eucosma obumbratana* volt). Hasonló problémák miatt nem szerepelt a szóban forgó faj SZABÓKY-KUN-BUSCHMANN (2002) faunalistáján sem, mivel az MTM gyűjteményében *scutana*-ként elhelyezett példányok zöme *cana*, illetve egyéb rokon fajok képviselői voltak. Csak az elmúlt három évben, tudatos keresés nyomán kerültek elő genitália-vizsgálatokkal is megerősített, hiteles *scutana*-példányok országunk határain belülről (a külföldi szakirodalmakban sem szerepel magyarországi előfordulása a szóban forgó fajnak!). Így a *scutana* tulajdonképpen a magyar fauna régi (lásd GOZMÁNY, 1968), de mégis új tagjának felel meg. Az „új faj” behelyezendő az *Eucosma hohenwartiana* – *balatonana* fajok közé, magyar neve: **zsoltánvirág-tükrösmoly**. Szükséges megemlítenem, hogy a *scutana* kisebb, mint a *cana* (12-16 mm fesztávú), egyöntetűen sötétebb és szürkésbarna árnyalatú, sohasem sárgás. A *hohenwartiana* szintén nagyobb, alapszíne pedig mindig sárgásbarna; egyik sem téveszthető össze a *scutana*-val. A rokon *balatonana* és *obumbratana*, valamint *aspidiscana* és *conformana* fajok viszont összességükben mások (az összes többi hazai *Eucosma* faj pedig egészen más habitusú, illetve színű és rajzolatú). A *scutana* szárnyain oldalt eső fényben rendszerint észlelhető egy kis zsíros fény. Ez különösen a szárnycsúcs körüli világosabb „horgoknál” feltűnő, amely jól elválasztja a *cana* elég gyakori, egyes kisebb termetű sötét példányaitól. Utóbbiak mindig matt színűek. Biztos hazai *scutana*-adatok egyelőre csak a Jászság – Tápió-vidék határsávjából, illetve a Sár-hegy délies oldaláról ismeretesek. Ahol a *Serratula tinctoria* nagyobb állományokban előfordul – jelenleg egyedüli ismert tápnövénye –, ott a *scutana* is feltehetőleg mindenütt él(-het) hazánkban, ezért főleg síkvidéki kiszáradó mocsárréteken várható újabb populációinak megismerése. A Sár-hegyen viszont valószínűleg más növényfajon (például *Crupina vulgarison* ?) tenyészhet.]
- Oidematophorus constanti* (Ragonot, 1875) – Sár-hegy 2004.08.01. (B), 08.11. (B/Sz).
- Ortholepis betulae* (Goeze, 1778) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.06.10. (B,2p).
- Sciotia hostilis* (Stephens, 1834) – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.06.10. (B).
- Gymnancila canella* ([Denis & Schiffermüller], 1775) – Jászberény Tőtevényi homokterület 2004.08.04. (B,2p).
- Eccopisa effractella* Zeller, 1848; – Farnos Rekettyés-ér 2004.08.23. (B).
- Pediasia matricella* (Treitschke, 1832) – Fülöpszállás homokbuckás 2004.09.12. (B/Sz,2p).
- Loxostege aeruginalis* (Hübner, 1796) 4p – Csákberény Bucka-hegy 2004.05.30. (B/Sz); van a Mátra Múzeum gyűjteményében 1példány (BUSCHMANN 2004 b).
- Pyrausta virginalis* (Duponchel, 1833) 3p – Nagykáta Felső-Tápió-völgy 2004.05.19. (B); van a Mátra Múzeum gyűjteményében 1példány (BUSCHMANN 2004 b).
- Amaurophanes stigmosalis* (Herrich-Schäffer, 1847) 2p – Balaton-felvidék Fövenyes 2004.05.30 (B/Sz).

Irodalom

- BUSCHMANN F. (2003): A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye I. Micropterigidae – Gelechiidae – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 27: 267–287.
- BUSCHMANN F. (2004 a): A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye II. Limacodidae – Tortricidae – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 28: 219–242.
- BUSCHMANN F. (2004 b): A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye III. Choreutidae – Pyralidae – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 28: 243-272.
- GOZMÁNY L. (1968): Hazai molylepkéink magyar nevei – Fol. Ent. Hung. 21: 225–296.
- JABLONKAY J. (1972): A Mátra-hegység lepkefaunája – Lepidopteren-Fauna des Mátra-Gebirges – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 1: 9–41.
- SZABÓKY CS., KUN A. & BUSCHMANN F. (2002): Checklist of the Fauna of Hungary, Volume 2., Microlepidoptera (p. 1–184) – Hungarian Natural History Museum Budapest, 2002

BUSCHMANN Ferenc
 Jász Múzeum
 H–5100 JÁSZBERÉNY, Táncsics u. 5.

